

них, зокрема, відносять питання про відстрочку виконання вироку; умовно-дострокове звільнення від відбування покарання; заміну невідбутої частини покарання більш м'яким; звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, тощо. Хоча під час вирішення таких питань не йдеться про винуватість особи, не досліджуються обставини, що входять до предмета доказування, необхідність їх вирішення саме в судовому засіданні обумовлена реалізацією кримінальних правовідносин. Тобто, для вирішення цих питань необхідно застосовувати норми кримінального права, які можуть бути реалізовані тільки за допомогою кримінально-процесуальних правовідносин. Усе це надає такій діяльності характеру процесуальної та обумовлює її кримінально-процесуальну природу.

Після відбуття покарання у вигляді позбавлення волі або обмеження волі суд, який ухвалив вирок, має право розглянути питання про зняття судимості з цієї особи за її клопотанням. Саме вирішення цих питань остаточно припиняє будь-який кримінально-правовий зв'язок особи з державою. І хоча цей етап є дуже важливим, реалізація кримінально-процесуальних правовідносин у даному випадку майже мінімальною.

Отже, виходячи із завдань кримінального провадження, одним із яких є призначення справедливого покарання, у структурі кримінального процесу обов'язково передбачається стадія, процесуальним змістом якої є не тільки звернення вироку до виконання, а й вирішення питань, що можуть виникнути як під час відбування покарання, так і після його виконання. Враховуючи що такі питання вирішуються за нормами КК України, їх втілення можливе лише кримінальними процесуальними засобами. При цьому доцільно виділили два види виконання судових рішень, регламентуючи їх у відповідних розділах КПК України, – виконання підсумкових судових рішень та виконання процесуальних рішень слідчого судді.

«Одержано:04.11.2020»

УДК 343.136

Олександр Сергійович СКЛЯР,

викладач кафедри тактичної спеціальної фізичної підготовки факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ

Руслана Сергіївна ЗОСИМ,

начальник сектору моніторингу Київського відділу поліції ГУ НП в Харківській області

ПОЯСНЕННЯ ОСІБ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ: СУЧАСНИЙ СТАН

З моменту набрання чинності Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України) 20.11.2020 пройшло майже 8 років. Процес адаптації до нових вимог кримінально-процесуального законодавства України привів до великого навантаження органів досудового слідства, що зменшило їх

ефективність та призвело до затягування, на рівні з іншими злочинами, розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів.

Однак із 01.07.2020 в Україні почали діяти Закони «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22.11.2018 за № 2617-VIII та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 17.06.2020 за № 720-IX, які разом із чинними Кримінальним та Кримінальним процесуальним кодексами нарешті перевели інститут кримінального проступку у практичну площину.

Розслідування кримінальних проступків покладено на плечі – органу дізнання, що значно зменшило завантаженість органу досудового розслідування.

Розширено перелік процесуальних дій, які дозволено проводити органу дізнання перед внесенням відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Так, відповідно до нової редакції частини 3 статті 214 КПК «Початок досудового розслідування» [2] для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути:

- 1) відібрано пояснення;
- 2) проведено медичне освідчення;
- 3) отримано висновок спеціаліста і знято показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
- 4) вилучено знаряддя і засоби вчинення кримінального проступку, речі і документи, що є безпосереднім предметом кримінального проступку, або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей.

На цьому фоні логічними виглядають положення нової статті 298¹ КПК України «Процесуальні джерела доказів у кримінальних провадженнях про кримінальні проступки», згідно з якою для кримінальних проступків введено нові джерела доказів, серед яких – «пояснення осіб».

Такі процесуальні джерела доказів не можуть бути використані у кримінальному провадженні щодо злочину, окрім як на підставі ухвали слідчого судді, що постановляється за клопотанням прокурора. [1]

Після опитування діючих працівників органу дізнання, серед яких були працівники з досвідом роботи в органі досудового розслідування Національної поліції України (слідчі) було встановлено, що «пояснення осіб» це найчастіша процесуальна дія, яку виконують дізнавачі в порівнянні з іншими діями стосовно процесуальних джерел доказів у кримінальних провадженнях.

Дана новела дозволяє уникнути дублювання інформації з пояснень осіб до протоколів допиту і необґрунтованого затягування кримінального

провадження, та у найкоротші строки прийняти рішення і привести його до виконання.

Зустрічалися випадки, коли працівники прокуратури на фоні стереотипного мислення давали дізнавачам вказівки про повторну фіксацію інформації з пояснень особи до протоколу допиту, для надання статусу учасника досудового розслідування потерпілого чи свідка. Однак судова практика показала, що в кримінальному провадженні про кримінальні проступки, розгляд яких здійснюється в спрощеному варіанті – пояснення осіб як процесуального джерела доказу достатньо для притягнення підозрюваного/обвинувачено до кримінальної відповідальності.

Стосовно особи, яка вчинила проступок, для повідомлення йому про підозру достатнього його пояснення (в якому зафіксована інформація про вчинення ним злочину) як джерела доказу, а після вручення вказаної підозри проводиться його допит в якості підозрюваного з подальшими процесуальними діями.

Отже, пояснення осіб – як процесуальні джерела доказів у кримінальних провадженнях про кримінальні проступки має вагоме практичне значення в досудовому розслідуванні, значно полегшує роботу дізнавача в порівнянні із слідчим та суттєво доповнює доказову базу в кримінальних провадженнях.

У разі задоволення слідчим суддею відповідного клопотання прокурора «про визнання пояснення осіб процесуальним джерелом доказу» у кримінальному провадженні вже й для злочинів (а не тільки для проступків) з'являться нові джерела доказів, на той випадок, якщо особа з непередбачених причин не може прийняти участь у розслідуванні кримінального провадження, але ця тема потребує додаткового вивчення.

Список використаної літератури: 1. Кримінально-процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17?find=1&text=пояснення#Text>. 2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22.11.2018 за № 2617-VIII [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text>. 3. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 17.06.2020 за № 720-IX [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720-20#Text>. 4. Указ Президента України від 08.04.2008 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008#Text>.

«Одержано: 23.10.2020»